Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

25 päivänä lokakuuta 2012*

Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue — Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Erityinen toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa — Negatiivinen vahvistuskanne (negative Feststellungsklage) — Vahingon mahdollisen aiheuttajan oikeus nostaa kanne vahingon mahdollista kärsijää vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, sen toteamiseksi, että deliktiin perustuvaa vahingonkorvausvastuuta ei ole

Asiassa C-133/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 1.2.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.3.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Folien Fischer AG ja

Fofitec AG

vastaan

Ritrama SpA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg-Barthet, J.-J. Kasel, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja M. Berger,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.2.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Folien Fischer AG ja Fofitec AG, edustajanaan Rechtsanwalt G. Jaekel,

— Ritrama SpA, edustajanaan Rechtsanwalt J. Petersen,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja B. Beaupère-Manokha,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja B. Koopman,

— Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

— Portugalin hallitus, asiamiehenään L. Inez Fernandes,

— Sveitsin hallitus, asiamiehenään D. Klingele,

— Euroopan komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja M. Wilderspin,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.4.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 3 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Folien Fischer AG (jäljempänä Folien Fischer) ja Fofitec AG (jäljempänä Fofitec), joiden kotipaikka on Sveitsissä, sekä Ritrama SpA (jäljempänä Ritrama), jonka kotipaikka on Italiassa, ja jossa on kysymys negatiivisesta vahvistuskanteesta, jossa vaaditaan sen toteamista, että kilpailuoikeuden alalla ei ole deliktiin perustuvaa vahingonkorvausvastuuta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, että kyseisen asetuksen tavoitteena on sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan turvaamiseksi ottaa käyttöön ”säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin”.

4 Asetuksen johdanto-osan 11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.”

5 Asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.”

6 Asetuksen johdanto-osan 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. – –”

7 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Olisi varmistettava jatkuvuus [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna uusien jäsenvaltioiden liittymistä tähän yleissopimukseen koskevilla myöhemmillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus)] ja tämän asetuksen välillä, minkä vuoksi olisi säädettävä siirtymäsäännöksiä. Saman jatkuvuuden olisi koskettava myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa Brysselin yleissopimuksesta. – –”

8 Toimivaltaa koskevat säännöt sisältyvät asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2–31 artiklaan.

9 Asetuksen II luvussa olevaan 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, sisältyvän 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

10 Samaan jaksoon sisältyvän 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”

11 Asetuksen II luvussa olevaan 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvän 5 artiklan 3 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

– –

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua.”

12 Asetuksen N:o 44/2001 27 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan samojen asianosaisten välillä samaa asiaa koskevia kanteita, muiden tuomioistuinten kuin sen, jossa kanne on ensin nostettu, on omasta aloitteestaan keskeytettävä asian käsittely, kunnes on ratkaistu, että tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen.

2. Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tulee muiden tuomioistuinten tuon tuomioistuimen toimivallan vuoksi jättää asia tutkimatta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

13 Folien Fischer on yhtiö, jonka kotipaikka on Sveitsissä ja joka harjoittaa päällystetyn paperitavaran ja kalvojen kehittämistä, valmistusta ja myyntiä. Se myy muun muassa Saksassa ketjumuotoisten korttilomakkeiden perusmateriaalia.

14 Fofitec, jonka kotipaikka on myös Sveitsissä ja joka kuuluu Folien Fischerin konserniin, on sellaisten patenttien haltija, jotka suojaavat lomakkeita, joita käytetään lähetekirjelmien lähettämisen yhdessä jäsenyystodistuksen tai vastaavan kanssa, sekä näiden lomakkeiden perusmateriaaleja.

15 Ritraman kotipaikka on Italiassa, ja se kehittää, tuottaa ja myy laminaattia ja erilaisia monikerroksisia kalvoja.

16 Ritrama ilmoitti maaliskuussa 2007 päivätyllä kirjeellä pitävänsä kilpailulainsäädännön vastaisina Folien Fischerin liiketoimintamenettelyjä ja sitä, että tämä kieltäytyi myöntämästä patenttilisenssejä.

17 Folien Fischer ja Fofitec nostivat tämän kirjeen perusteella Landgericht Hamburgissa (Saksa) negatiivisen vahvistuskanteen, jossa ne vaativat tuomioistuinta toteamaan, että Folien Fischer ei ole velvollinen luopumaan myyntikäytännöstään siltä osin kuin kyse on alennuksista ja myyntisopimusten ehdoista ja että Ritramalla ei ole oikeutta vaatia tämän myyntikäytännön lopettamista eikä saada vahingonkorvausta sen johdosta. Folien Fischer ja Fofitec vaativat myös kyseiseltä tuomioistuimelta sen vahvistamista, että Fofitec ei ole velvollinen myöntämään lisenssiä kahteen sillä olevaan asiassa merkitykselliseen patenttiin, jotka suojaavat lomakkeiden valmistusta ja niiden valmistusmateriaaleja.

18 Tämän negatiivisen vahvistuskanteen nostamisen jälkeen Ritrama ja sen tytäryhtiö Ritrama AG, jonka kotipaikka on Sveitsissä, nostivat Tribunale di Milanossa (Italia) suorituskanteen, jossa ne väittivät Folien Fischerin ja Fofitecin toimineen kilpailulainsäädännön vastaisesti ja vaativat vahingonkorvausta sekä Fofitecin määräämistä myöntämään lisenssit patentteihin. Ritrama vahvisti unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, että tätä oikeudenkäyntiä on lykätty.

19 Landgericht Hamburg jätti Folien Fischerin ja Fofitecin negatiivisen vahvistuskanteen tutkimatta. Oberlandesgericht Hamburg (Saksa) vahvisti ratkaisun tehdystä valituksesta antamassaan tuomiossa.

20 Se katsoi tuomiossaan, että saksalaisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa, koska asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu toimivalta sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa ei voi koskea nyt käsiteltävän kaltaista Folien Fischerin ja Fofitecin nostamaa negatiivista vahvistuskannetta, sillä kanteessa vaaditaan toteamaan, että nimenomaan ei ole toimittu oikeudenvastaisesti.

21 Bundesgerichtshof, jonka käsiteltäväksi Folien Fischer ja Fofitec saattoivat Revision-valituksen, pohtii, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan mukainen toimivalta perusteltu myös silloin, kun mahdollisen vahingon aiheuttaja nostaa negatiivisen vahvistuskanteen, jossa se vaatii sen vahvistamista, ettei mahdollisella vahingon kärsijällä ole mitään oikeuksia mahdollisen deliktin perusteella. Bundesgerichtshof päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko – – asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että tuomioistuimen toimivalta tutkia sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta koskeva asia koskee myös negatiivista vahvistuskannetta, jossa mahdollinen vahingon aiheuttaja väittää, että tiettyjen tosiseikkojen vuoksi mahdollisella vahingon kärsijällä ei ole deliktiin (tässä: kartelleja koskevan lainsäädännön rikkominen) perustuvia oikeuksia?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

22 Ritrama on ensiksikin kiistänyt ennakkoratkaisukysymyksen merkityksen pääasian riita-asian ratkaisun kannalta. Sen maaliskuussa 2007 lähettämä kirje, johon kansallinen tuomioistuin viittaa, ei ole sääntöjenmukainen kehotus, vaan pelkkä pyyntö neuvotella riidan ratkaisusta. Kirje ei ole menettelyllisesti asianmukainen perusta eikä asianmukainen syy vetää pääasian vastaajaa mukaan riitaoikeudenkäyntiin. Folien Fischerillä ja Fofitecillä ei näin ollen ole oikeussuojan tarvetta.

23 Ritrama väittää myös, että kun otetaan huomioon, että se ei kilpaile Folien Fischerin ja Fofitecin kanssa Saksassa, riidanalaista oikeudenvastaista toimintaa ei olisi voitu toteuttaa tässä jäsenvaltiossa prosessioikeudessa tarkoitetulla tavalla. Tästä seuraa, että saksalaiset tuomioistuimet eivät voi perustaa toimivaltaansa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaan.

24 Tämän osalta on huomattava yhtäältä, että Ritrama kyseenalaistaa Folien Fischerin ja Fofitecin oikeussuojan tarpeen kansallisessa tuomioistuimessa ja kiistää ennakkoratkaisupyynnön merkityksellisyyden. Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä (ks. asia C-11/07, Eckelkamp ym., tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6845, 32 kohta ja yhdistetyt asiat C-165/09-C-167/09, Stichting Natuur en Milieu ym., tuomio 26.5.2011, Kok., s. I-4599, 47 kohta).

25 Toisaalta vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan joka tapauksessa yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (asia C-439/08, VEBIC, tuomio 7.12.2010, Kok., s. I-12471, 41 kohta ja asia C-118/11, Eon Aset Menidjmunt, tuomio 16.2.2012, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Kansallisen tuomioistuimen esittämä pyyntö voidaan jättää tutkimatta ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. yhdistetyt asiat C-188/10 ja C-189/10, Melki ja Abdeli, tuomio 22.6.2010, Kok., s. I-5667, 27 kohta ja asia C-41/11, Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne, tuomio 28.2.2012, 35 kohta).

27 Käsiteltävässä asiassa tilanne ei kuitenkaan ole tällainen, koska kansallinen tuomioistuin on selvästi ilmaissut ennakkoratkaisupyynnön esittämisen syyt ja vastaus tähän kysymykseen on tarpeen sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemiseksi.

28 Näin ollen ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

29 Kansallinen tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että negatiivinen vahvistuskanne, jossa vaaditaan sen toteamista, että deliktiin perustuvaa vahingonkorvausvastuuta ei ole, kuuluu tämän säännöksen soveltamisalaan.

Alustavat huomautukset

30 On ensiksi palautettava mieleen yhtäältä, että asetuksen N:o 44/2001 säännöksiä on tulkittava itsenäisesti käyttäen perustana sen järjestelmää ja tavoitteita (ks. mm. asia C-189/08, Zuid-Chemie, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6917, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja yhdistetyt asiat C-509/09 ja C-161/10, eDate Advertising ym., tuomio 25.10.2011, Kok., s. I-10269, 38 kohta).

31 Toisaalta siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 on jäsenvaltioiden välisissä suhteissa korvattu Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen tämän yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös tämän asetuksen säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (em. asia Zuid-Chemie, tuomion 18 kohta ja em. yhdistetyt asiat eDate Advertising ym., tuomion 39 kohta).

32 Tämän asian kannalta merkitykselliset asetuksen N:o 44/2001 säännökset eli asetuksen 5 artiklan 3 alakohta ja 27 artikla heijastelevat samaa systematiikkaa kuin Brysselin yleissopimuksen määräykset, minkä lisäksi niiden sanamuoto on lähes sama. Tätä vastaavuutta silmällä pitäen on asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 19 perustelukappaleen mukaisesti varmistettava jatkuvuus kyseisten asetuksen ja yleissopimuksen tulkinnassa (ks. em. asia Zuid-Chemie, tuomion 19 kohta).

33 On toiseksi palautettava mieleen, että yhtäältä asetuksella N:o 44/2001 pyritään oikeusvarmuuden tavoitteeseen, joka muodostuu siitä, että pyritään vahvistamaan Euroopan unioniin sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojaa siten, että kantaja kykenee vaivattomasti yksilöimään sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi saattaa asiansa, ja vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne (ks. mm. asia C-533/07, Falco Privatstiftung ja Rabitsch, tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3327, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-327/10 Hypoteční banka, tuomio 17.11.2011, Kok., s. I-11543, 44 kohta).

34 Toisaalta asetuksen N:o 44/2001 erityistä toimivaltaa koskevia säännöksiä on asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleen mukaan tulkittava ottaen huomioon hyvän lainkäytön helpottamisen tavoite.

35 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava näiden seikkojen valossa.

Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisala

36 Todettakoon, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan sanamuodon mukaan tämän säännöksen kohteena oleva erityistoimivalta liittyy yleisesti ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevaan asiaan”. Tämä muotoilu ei siis sulje välittömästi pois sitä mahdollisuutta, että negatiivinen vahvistuskanne kuuluisi säännöksen soveltamisalaan.

37 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa ilmaistu erityistä toimivaltaa koskeva sääntö, joka on poikkeus vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaisuutta koskevasta periaatteesta, perustuu riita-asian ja sen paikkakunnan tuomioistuinten, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, välisen erityisen läheisen liittymän olemassaoloon, minkä vuoksi on perusteltua antaa toimivalta näille tuomioistuimille hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella (ks. em. asia Zuid-Chemie, tuomion 24 kohta ja em. yhdistetyt asiat eDate Advertising ym., tuomion 40 kohta).

38 Sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimella, missä vahinko sattui tai saattaa sattua, on yleensä parhaat mahdollisuudet ratkaista asia muun muassa riidan läheisyyden ja asian selvittämisen vaivattomuuden vuoksi (ks. vastaavasti asia C-167/00, Henkel, tuomio 1.10.2002, Kok., s. I-8111, 46 kohta ja em. asia Zuid-Chemie, tuomion 24 kohta).

39 On myös syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa olevalla ilmaisulla ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua”, tarkoitetaan yhtä hyvin vahingon ilmenemispaikkaa kuin paikkaa, jossa tämän vahingon aiheuttanut kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut, joten vastaajaa vastaan voidaan kantajan valinnan mukaan nostaa kanne jommankumman paikkakunnan tuomioistuimessa (asia C-523/10, Wintersteiger, tuomio 19.4.2012, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

40 Kansallisen tuomioistuimen on siis todettava, että kyse on jommastakummasta näistä kahdesta liittymästä, jotta se voi todeta olevansa toimivaltainen tutkimaan sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevan asian.

41 Kyse on siis sen määrittämisestä, voidaanko tuomioistuimen toimivalta tällaisen kanteen tutkimiseen myöntää negatiivisen vahvistuskanteen erityisyydestä huolimatta asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa vahvistettujen kriteerien perusteella.

42 Tämän osalta on todettava, että negatiivisen vahvistuskanteen erityisyys perustuu siihen, että kantaja vaatii sen vahvistamista, että vastuun, josta seuraisi vastaajalle oikeus vahingonkorvaukseen, edellytykset eivät täyty.

43 Tässä yhteydessä, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, negatiiviseen vahvistuskanteeseen liittyy siis se, että oikeudenvastaiseen menettelyyn perustuvissa asioissa tavanomaiset roolit ovat käänteiset, koska kantaja on oikeudenvastaiseen menettelyyn perustuvan saamisen mahdollinen velallinen, kun taas vastaaja on tämän menettelyn väitetty uhri.

44 Tämä roolien käänteisyys ei kuitenkaan ole omiaan sulkemaan negatiivista vahvistuskannetta asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalan ulkopuolelle.

45 Kyseisellä säännöksellä tavoitellut tuomioistuimen toimivaltaisuutta koskevien sääntöjen ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta koskevat tavoitteet, jotka on toistuvasti mainittu oikeuskäytännössä (ks. asia C-292/10, G, tuomio 15.3.2012, 39 kohta ja em. asia Wintersteiger, tuomion 23 kohta), eivät liity kantajan ja vastaajan roolien jakautumiseen eivätkä kummankaan näistä suojeluun.

46 Erityisesti asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdalla ei pyritä samaan tavoitteeseen kuin saman asetuksen II luvun 3–5 jaksoon sisältyvillä toimivaltasäännöillä, joiden tarkoituksena on antaa heikommalle osapuolelle vahvempaa suojaa (ks. asia C-111/09, ČPP Vienna Insurance Group, tuomio 20.5.2010, Kok., s. I-4545, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Tästä seuraa, kuten Folien Fischer, Fofitec, Saksan, Ranskan, Alankomaiden ja Portugalin hallitukset sekä Euroopan komissio perustellusti ovat todenneet, että 5 artiklan 3 alakohdan soveltaminen ei edellytä sitä, että väitetty uhri olisi nostanut kanteen.

48 Negatiivisen vahvistuskanteen nostaneen kantajan intressit ja sen intressit, joka on nostanut kanteen, jossa vaaditaan toteamaan, että vastaaja on vastuussa vahingosta ja velvoitettava suorittamaan vahingonkorvausta, ovat toki erilaiset. Kummassakin tapauksessa kuitenkin sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, suorittama tarkastelu koskee pääasiallisesti samoja tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja.

49 Asiassa C-406/92, Tatry, 6.12.1994 annetun tuomion (Kok., s. I-5439), 45 kohdasta, joka tosin koskee erityisesti vireilläoloa koskevan Brysselin yleissopimuksen 21 artiklan, josta on tullut asetuksen N:o 44/2001 27 artikla, tulkintaa, käy lisäksi ilmi, että kanteella, jolla vaaditaan toteamaan, että vastaaja vastaa vahingosta, ja velvoittamaan tällä perusteella tämä korvaamaan vahinko korkoineen, on sama peruste ja kohde kuin tämän saman vastaajan aikaisemmin nostamalla kanteella, jolla vaaditaan toteamaan, ettei tämä ole vastuussa kyseisestä vahingosta.

50 On vielä täsmennettävä, että siinä vaiheessa, kun tarkastellaan kansainvälistä toimivaltaa, tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, ei arvioi kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti, onko negatiivinen vahvistuskanne otettava tutkittavaksi tai onko se perusteltu, vaan se toteaa ainoastaan ne liittymät tuomioistuinvaltioon, jotka ovat perusteena sen toimivallalle asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla.

51 Näissä olosuhteissa edellä 42 kohdassa mainitulla negatiivisen vahvistuskanteen erityisyydellä ei ole vaikutusta tarkasteluun, joka kansallisen tuomioistuimen on tehtävä todetakseen toimivaltansa sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa, koska kysymys on ainoastaan tuomioistuinvaltioon olevan liittymän olemassaolon toteamisesta.

52 Jos siis negatiivista vahvistuskannetta koskevassa asiassa kyseessä olevilla seikoilla voidaan perustella liittymä valtioon, jossa vahingon aiheuttanut kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut tai vahinko on sattunut tai saattaa sattua, edellä 39 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan jommallakummalla näistä paikkakunnista oleva tuomioistuin voi pätevästi todeta olevansa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla toimivaltainen käsittelemään kyseisen kanteen riippumatta siitä, onko kanteen nostanut oikeudenvastaisen menettelyn väitetty uhri vai siihen perustuvan saamisen potentiaalinen velallinen.

53 Sen sijaan tuomioistuin, joka ei kykene toteamaan, että kyse on tuomioistuinvaltiossa jommastakummasta näistä kahdesta liittymästä, jotka on esitetty edellä 39 kohdassa, ei voi todeta olevansa toimivaltainen, sillä muutoin jätetään huomiotta asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan tavoitteet.

54 Edellä esitetystä seuraa, että määritettäessä kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa negatiivista vahvistuskannetta ei voida jättää asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalan ulkopuolelle.

55 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että negatiivinen vahvistuskanne, jossa vaaditaan sen toteamista, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta ei ole, kuuluu tämän säännöksen soveltamisalaan.

Oikeudenkäyntikulut

56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että negatiivinen vahvistuskanne, jossa vaaditaan sen toteamista, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta ei ole, kuuluu tämän säännöksen soveltamisalaan.

Allekirjoitukset